

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
OP Praha – pól růstu ČR

Kurz: Didaktika češtiny jako cizího jazyka

Projekt: Zvýšení kvality vzdělávání a začleňování žáků s OMJ

Reg. číslo: CZ.07.4.68/0.0/0.0/16_037/0000299

FILOZOFICKÁ FAKULTA
Univerzita Karlova

Ústav českého jazyka a teorie komunikace

Sociokulturní aspekty při výuce žáků s OMJ

Kurz Didaktika češtiny jako cizího jazyka

Sociokulturní kompetence

Hello Jana,

*Sorry I am writing in English I wanted to write
a clear email and I don't know how to be
polite in Czech.*

...

Peter

Sociokulturní kompetence vs. reálie

Sociokulturní kompetence

- soubor znalostí a dovedností, které jsou zapotřebí ke zvládnutí společenských dimenzí užívání jazyka
- dovednost a schopnost aktivně užívat adekvátních prostředků cizího jazyka ve vhodných kulturně společenských situacích

Reálie

- úhrn věcných znalostí a informací o společnosti, jejím životě a zvycích, prostředí, historickém pozadí, institucích apod., které jsou relevantní při studiu cizího jazyka

Kultura
žáka

The diagram consists of three blue arrows pointing towards a central point. The top arrow points downwards and contains the text 'Kultura žáka'. The bottom-left arrow points upwards and to the right, containing the text 'Komunikační situace'. The bottom-right arrow points upwards and to the left, containing the text 'Kultura učitele'. To the right of these arrows is a large blue rectangle with the text 'Proces komunikace'.

Komunikační
situace

Kultura
učitele

Proces
komunikace

Hofstedeho dimenze národní kultury

- Individualismus vs. kolektivismus
- Vzdálenost od moci
- Maskulinita vs. feminita
- Vyhýbání se nejistotě
- Dlouhodobá vs. krátkodobá orientace v životě

Typ reálií	Podtypy
Reálie vnější	Historie, zeměpis, kultura, politické zřízení
Reálie vnitřní	Verbální i neverbální složka jazyka. Např. tempo řeči, zdvořilost, tykání a vykání, oslovování, používání titulů, frazeologie, idiomatika, stratifikace češtiny

---

Jazykové reálie

Neverbální komunikace	Mimika, proxemika, haptika, posturologie, kinezika, gestika, řeč očí
Paralingvistika	Dynamika akustického projevu, barva hlasu, pauzy
Komunikační strategie	Tempo řeči, intruze, monotematismus a polytematismus komunikace
Řečová etiketa	Pozdravy, oslovení, tykání a vykání

Lingvoreálie extralingvální

Archaismy a historismy	Fěrtoch, kamizola, domovnice
Časová historická určení	Bílá Hora, za první republiky
Lokální určení	jet do Kosmonos, holka z Perlovky
Tradice	jízda králů, zabíjačka, dušičky
Názvy jídel a nápojů	oukrop, kyselo, škubánky, jidáše
Politicky motivované jazykové jednotky	ODS, Strakovka
Literárně a kulturně motivované jednotky	švejkovina, Hujer
Zkratky a zkratková slova	STK, SPZ, ČEZ
Frazeologie a idiomy	sedláci u Chlumce, mít kliku, mít pech

Lingvoreálie intralingvální

Stratifikace národního jazyka

"Ty, oldmutr, co že máš dneska takový voteklý ovary?" Že měla vytřeštěný angoráky ju nepřekvapilo, bába paří jak staré Dán a figa vypadá taky podle toho.
"To abych líp vstřebala tvý války, dojed' ke mně a dé mně čóda. A sem s tó glgačkó, seš ňáká nedomrlá, šópnem něco za vohryzek, at' máš origoš barvu".

"Které čabrák mně čóruje fasádu. Já ti tak rozhodím sandál, že tě vlastní mutr nepozná". Žany div nehodil šavlu. Baba zmerčí pakátla a hned mu vaří do štrycle:
"Nech ten perník, rybízku, vevnitř mám old chálku a taky ňákou glgačku, jen pojd' dál".

Řešení hádanky

- Text 1 – Pohádka O Červené Karkulce
- Text 2 – Pohádka O perníkové chaloupce

Náměty pro výuku

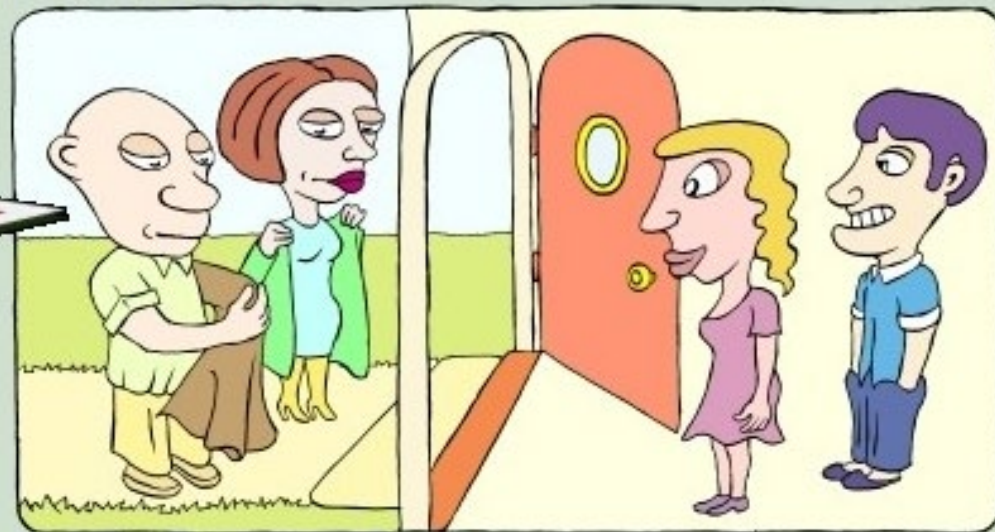

Komunikační cvičení

Komunikační cvičení

Návštěvu vítáme doma, ne venku.

ŠPATNĚ

DOBŘE

Využití reklamy

Reklama ve výuce reálií

- Zvýšení motivace studentů
- Reálná komunikační situace
- Zprostředkování jazykového standardu i substandardu
- Krátký rozsah
- Pouze receptivní dovednosti (čtení a poslech s porozuměním)

Reklama Kofola

- Motiv vánočního stromčku, pústu, zlatého prasátka, sněhu a sáněk
- Didaktizace spotu:
  - popis obrázků,
  - převyprávění,
  - přerušení a dovyprávění příběhu,
  - vypracování slovní zásoby,
  - vytvoření vlastního textu (shlédnutí bez zvuku),
  - rozebrání typických vánočních motivů,
  - srovnání českých Vánoc s tradicemi v jiných zemích
  - otázka tradičních českých potravinových značek

Reklama Víkend patří keckám

- Ti řeknu sem bych mohla jezdit fakt každej víkend.
- To já taky. Tady je to ... to... kde to vlastně jsme?
- Na Mácháči?
- Aha! Jako že se tady mácháš...
- Ne! To je podle Karla Hynka Máchy. Víš? Hynku, Viléme, Jarmilo...
- Komu to říkáš?
- No tobě, ses ptala...
- Co to kecáš? Sem snad já Hynek nebo Vilém nebo Jarmilka? Nebo co?

Slovní hříčky: Mácháč – máchat, kecat – kecka, Jarmila - jarmilka

Použitá literatura

- HASIL, JIŘÍ (2002): *Lingvoreálie*. In: Přednášky z XLV. Běhu Letní školy slovanských studií. Praha: UK.
- ROUBALOVÁ, EVA (2006): Výuka reálií - neodmyslitelná součást cizojazyčné výuky. *Bohemistika*, č. 3.
- ŠICHOVÁ, KATEŘINA (2012): Reklama a její využití ve výuce češtiny jako cizího jazyka. In: Čeština jako cizí jazyk VI. Praha: FF UK.
- ŠORMOVÁ, KATEŘINA (2016): Sociokulturní kompetence. In: J. Cvejnová a kol.: Referenční popis češtiny pro účely zkoušky z českého jazyka pro trvalý pobyt v ČR – úrovně A1, A2. Praha: NUV.

Terje B. Englund: The Czechs in a Nutshell

- Amazingly enough, there are foreigners who have committed even bigger blunders than I have. Such as the East-Asian businessman who had just taken up the position of managing director at a Czech company. The first day in the new job, he was offered some knedlíks - the dumplings that represent the zenith of Czech cuisine - at a welcome dinner arranged by his new colleagues. Convinced that it was a small refreshing towel, the poor fellow started rubbing his face with a dumpling. Needless to say, he had a hard time regaining his employees' respect after that performance.